

رئیس سازمان حفاظت محیط زیست
در نامه‌ای به استانداران سراسر کشور تاکید کرد

ضرورت اجرای «برنامه ملی مسیر سبز، ایران پاک»

معاون رئیس‌جمهوری و رئیس سازمان حفاظت محیط زیست در نامه‌ای به استانداران سراسر کشور بر اجرای برنامه ملی مسیر سبز «ایران پاک» در آستانه نوروز ۱۴۰۲ تاکید کرد.

«پیام ما» در بیست و ششمین سالگرد روز جهانی حفاظت از رودخانه‌ها، گزارش می‌دهد

سیلاب بحران در رودهای ایران

مهدی فصیحی هرندی، پژوهشگر سیاست‌گذاری آب: حوضه زاینده‌رود، هیرمند و کارون با سرشاخه‌هایش بحرانی‌ترین رودخانه‌های ایرانند

بررسی وضعیت جنگلها و مراتع ایران در سالی که گذشت

جنگل زیبای افتاد

خشکسالی در سال ۱۴۰۱ سبب کاهش سه میلیون تنی تولید علوفه در مراتع کشور شد و از طرف دیگر گرانی گوشت، به سوسه افزایش چرای دام مجازو غیرمجاز دامن زد

یادداشت

زاگرس، مهجور در میان رسانه‌ها

رحیم ملک‌نیا

عضو هیئت علمی دانشگاه لرستان

جنگل‌های زاگرس با گستره‌ای که کماتن سطح آن نه به صورت دقیق، بلکه به صورت تقریبی گاهی پنج و زمانی شش میلیون هکتار بیان می‌شود، نقشی حیاتی در امنیت زیستی کشور دارند. با وجود این اهمیت، اما زاگرس در افکار عمومی، رسانه و سازمان منابع طبیعی، در سایه جنگل‌های هیرکانی مانده و هیچگاه توجهی همسنگ جنگل‌های شمال را به خود جلب نکرده است. نامشخص بودن سطح دقیق این جنگل‌ها در عصر ابزارها و فنون دقیق مساحی، گواهی بر بی‌توجهی به این جنگل‌ها و ضعف مدیریت است. در بعد عمومی، اگرچه جنگل‌های زاگرس، همچون دریاچه ارومیه، وضعیتی رو به زوال دارند، اما به میزان تأثیر این زوال بر کشور، مورد توجه جامعه قرار نگرفته‌اند. این بی‌توجهی زمانی ادامه در صفحه ۵

فعالیت معدن برداشت سنگ تراورتن در حریم «آتشکده نیاسر» نگرانی فعالان حوزه میراث فرهنگی را بابت تخریب‌های احتمالی در پی داشته است

سالم‌ترین آتشکده ایران در حصار معادن سنگ

درباره بی‌تفاوتی ۸۸ روزه جامعه در واکنش به اخبار مسمومیت‌های دانش‌آموزان

سکوت جامعه در بمباران اخبار نامطلوب

یادداشت

زاگرس از دور زیباست!

محسن تیزهوش

مستندساز و فعال محیط‌زیست | با نگاهی به شرایط زیستی، اجتماعی، اقتصادی و از بین رفتن بخش بسیار مهمی از زیستگاه‌های آبی کشور که به نقطه شکست رسیده‌اند، پیش‌بینی این رخداد که طی بیست تا سی سال آینده جمعیت زیادی از فلات مرکزی ایران راهی زاگرس شوند، چندان دور از ذهن نیست. این اتفاق حاصل سال‌ها بی‌توجهی به توان اکولوژیک سرزمینی است که منابع آن غارت شده است. با این همه، اگر امکان پرواز بر فراز رشته کوه‌های زاگرس را داشته باشید با نمای سراسر سپید روبرو خواهید شد؛ بارش برف و باران نسبت به سالیان گذشته بسیار خوب بوده و اگر شرایط برای راهبردهای آبخیزداری و آبخیزداری فراهم شود، جان گرفتن دوباره عناصر مهم در تشکیل خاک حتمی خواهد بود. هنگامی که تنها هدف از مدیریت سرزمین برداشت‌های به دور از یک برنامه بلند مدت باشد، شرایط زیستی به سمت نابودی حرکت کرده و فرصتی برای بازسازی در اختیار طبیعت قرار نمی‌گیرد. به زبانی ساده، ما ادامه در صفحه ۲

قابل توجه شاعران، ادبا و عاشقان فرهنگ رضوی بیست و هشتمین جشنواره بین‌المللی شعر رضوی کرمان

آخرین مهلت ارسال آثار: ۱۰ فروردین ۱۴۰۲

جهت مطالعه و اطلاع از بخش‌های فراخوان جشنواره به نشانی

<http://www.shamstoos.ir/fa/farakhanha/sherfarsi>

نیت‌نام و ارسال اثر از طریق پورتال: portal.shamstoos.ir

برای عرض ارادت به شمس‌الشموس حضرت رضا علیه‌السلام و ارسال اثر می‌توانید این کار را اسکن کنید

اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان کرمان - دبیرخانه دائمی جشنواره بین‌المللی شعر رضوی

خبر

قدردانی صندوق اشتغال و کارآفرینی ایثارگران از بانک آینده

سیده حبیبه مومنی، گلستان - در نشست صندوق اشتغال و کارآفرینی ایثارگران که با حضور مدیرعامل این صندوق و جمعی از نمایندگان بانک‌ها برگزار شد، از بانک آینده نیز برای پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه اشتغال‌زایی به متقاضیان معرفی شده، قدردانی شد. در این نشست، حسین مجاهدی نایب رئیس هیأت‌مدیره و معاون اعتبارات بانک آینده با اهدای لوح سیاست، مورد قدردانی قرار گرفت.

در متن این لوح آمده است: «خدمت در نظام مقدس جمهوری اسلامی از نعمات عظیم خداوندی است و مسند خدمت‌گزاری به مردم توفیق والا است و مدیریت افتخار بزرگی است که پروردگار متعال آنرا به‌عهده کسانی قرار داده که با عمل خالصانه خویش در مسیر خشنودی و رضایت مردم گام برمی‌دارد. قطعاً وجود مدیرانی با انگیزه در پیگیری امور خانواده‌های معزز و شاهد و ایثارگر در مسند ادارات، نهادها و سازمان‌ها،

خاص بانک‌ها همچون جناب‌عالی مایه خوشحالی ما خدامین شهدا و عزم ما در خدمت مضاعف و چند برابر خواهد شد. لیکن به مصداق «من لم یشرک المخلوق لم یشرک الخالق» از زحمات و تلاش‌ها و همکاری صادقانه‌ای که در زمینه تخصیص و پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه اشتغال‌زایی به متقاضیان معرفی شده از سوی این نهاد در سال‌های گذشته، نهایت تقدیر و تشکر بعمل می‌آید.

خبر

استاندار تاکید کرد

برنامه نجات کامل باغ‌موزه‌های ۱۳۰ ساله در کرمان

کرمان - استاندار کرمان می‌گوید کاربری اصلی شرکت فرش کرمان باید حفظ و در عین حال، احیا شود؛ همچنین تمامی مراحل تبدیل آن به باغ موزه باید به طور کامل به مرحله بهره برداری برسد. به گزارش ایرنا، شرکت فرش کرمان مربوط به اواخر دوره قاجار در بلوار باستانی یازدهم این شهر واقع شده است؛ مکانی که توانست اوایل سال‌های ۸۰ به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت برسد و روند پر فراز و نشیبی را تا همین حالا طی کند. این روزها شرکت فرش کرمان با عنوان باغ موزه فرش این شهر شناخته می‌شود. مکانی در زمینی به مساحت ۲۱ هزار مترمربع با قدمت ۱۳۰ ساله که در گذشته‌های نه چندان دور کار ریسندهی، رنگرزی، فرش‌بافی و تولید فرش دیر کرمان در آن راهبری و انجام می‌شد. مهر ۹۴ بود که خبر تبدیل شرکت فرش کرمان به باغ موزه فرش منتشر شد و فخری الله‌توکل عضو هیأت نمایندگان اتاق کرمان در آن زمان گفت که شرکت فرش کرمان به سازمان صنعت، معدن و تجارت واگذار شده و قرار است به باغ موزه فرش جنوب شرق کشور تبدیل شود. البته قبل از آن یعنی مرداد ۹۴ رییس مرکز ملی فرش ایران در حاشیه بیست و چهارمین نمایشگاه فرش دستباف ایران که در محل دائمی نمایشگاه‌های بین‌المللی تهران برگزار می‌شد از برنامه‌های ویژه برای شرکت فرش کرمان گفته بود و امیدواری بازگشت اعتبار از دست

براساس امضای موافقت‌نامه‌ای بین دبیر کل ماموریت این مرکز کمک به دولت‌های منطقه برای توسعه نقش راه و تدوین طرح جامع کاهش خطرپذیری زلزله در سطوح مختلف به منظور ارتقای تاب‌آوری در برابر زلزله و نیز شناسایی اولویت‌های ملی و منطقه‌ای در زمینه کاهش خطرپذیری سوانح و پاسخ به نیازهای مرتبط تعریف شده است. در زمینه کاهش خطرپذیری زلزله، برگزاری دوره‌های آموزشی و تحصیلی جهت ارتقای آگاهی عمومی و دانش تخصصی در منطقه، همکاری با کشورها در اجرای پروژه‌ها و فعالیت‌های آموزشی مشترک (نظیر اجرای مانورهای منطقه‌ای زلزله) و نیز جلب مشارکت حامیان محلی و بین‌المللی برای پشتیبانی از پروژه‌های کاهش خطرپذیری سوانح در منطقه از دیگر ماموریت‌های این مرکز عنوان شده است. فعالیت‌های این مرکز مورد نیاز تمامی کشورهای منطقه است؛ از این رو این مرکز می‌تواند ظرفیت‌های مضاعفی که بعد از زمین‌ه فعالیت‌های مرتبط با کاهش ریسک و مدیریت بحران زلزله در منطقه ایجاد کند. مرکز منطقه‌ای آموزشی و پژوهشی مدیریت ریسک و تاب‌آوری زلزله برای غرب و مرکز آسیا به عنوان مرکز منطقه‌ای تحت حمایت یونسکو است که بعد از ظهر امروز، سه‌شنبه ۲۳ اسفند ۱۴۰۱، در پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله افتتاح شد.

زاگرس از دور زیباست!

منابع طبیعی بسیاری را از دست داده‌ایم زیرا هیچگاه بر نامه عمیق و علمی برای حفاظت از اندوخته‌های زیستی در این سرزمین وجود نداشته است. با این همه محیط زیست ایران و مردم و تمام تنوع زمینی آن به سختی زنده هستند و باید به دنبال راهکاری برای «زیستن» باشیم. از همین‌رو از بارش‌های این سال آبی نمی‌توان به سادگی گذشت اما همچنان گسترش زمین‌های کشاورزی بر مدار ناپایداری چرخیده و ساخت و آبیگری سازه‌های آبی نسبت به هدر رفت میزان بسیار بالایی از این منابع می‌تواند این بارش‌ها را به «هیج» تبدیل کندا برای حفاظت از داشته‌های زیستی و طبیعی استان‌های زاگرس‌نشین باید برنامه جامع وجود داشته باشد اما شرایط کنونی فقدان چنین برنامه‌ای را نشان می‌دهد.
دیدبست که اینجا همه چیز در سطح باقی مانده است؛ فعالیت‌های علمی مرتبط با محیط زیست و منابع طبیعی اگر به صفر نرسیده باشند، بی‌شک راکدترین دوران خود را تجربه می‌کنند. به دیگر سخن، اقلیم کوهستانی زاگرس نیازمند بررسی‌های دقیق اکولوژیکی و هیدرولوژیکی است. کشاورزی سنتی و اشغال زمین‌های ملی، تخریب تنوع گیاهی، فرسایش خاک و هدررفت منابع آبی حاصل مدیریت غیرعلمی است. به همین دلیل، جوامع محلی بیشترین آسیب را از تخریب محیط زیست دیده و به دلیل بروز و تشدید مشکلات اقتصادی به سمت شهرها، کوچ اجباری کرده‌اند.
با بررسی شرایط بپیوده نیست اگر سخن از ورشکستگی زیستی به میان آورده و آمارهای مستند را به گواهی این حقیقت تلخ بپذیریم که بسیاری از خط قرمزهای اکولوژیکی با سرعت رد شده و هنوز هم اسمی از یک برنامه جامع و مانع برای حرکت به سمت توسعه پایدار در میان نیست. تغییرات آب و هوایی، از بین رفتن منابع و کاهش شادابی سرزمینی جدی است و باید برای آنها راهکار داشته باشیم گرچه در آینده‌ای نه‌چندان دور به پرداخت مالیات‌های زیستی محکوم خواهیم شد؛ مثل سیل و خشکسالی، افزایش فقر و حاشیه‌نشینی و کوچ های بیشتر و بیشتر.
اینکه بسیاری از زیست اندوخته‌های ژنتیکی ایران فدای سطحی نگرى در رفتارهای بپیوده شده‌اند را نمی‌توان کتمان کرد و حرکت برای بهبود شرایط زیستی را هم نمی‌توان آسان تصور کرد. «زاگرس از دور زیباست»، فقط تیتیری برای جذب مخاطب نبوده و برگرفته از عمق تخریب‌ها با منشا انسانی است زیرا بسیاری از منابع طبیعی زاگرس دچار چرخت شده‌اند. اگر زاگرس از دست برود، آرامش ایران و ایرانی به سراسر تشویش تبدیل خواهد شد. این نکته نیز قابل بیان است که چقدر جای خالی تنگ‌های مردم نهاد حامی زاگرس و رسانه‌هایی که واقعا مشکلات زیستی را تحلیل و بازتاب دهند، احساس می‌شود.
از سوی دیگر متولیان نظارتی و حفاظتی نیز به جای پرداختن به مباحث مهمی همچون تنوع زیستی، آب، خاک و میزان بارش‌های جوی، بیشترین انرژی خود را برای کارهای نمایشی به کار بسته‌اند. درحقیقت عملکرد خثنی این دستگاه‌ها در برابر متجاوزین به طبیعت اثری منفی بر روی روند طبیعی زاگرس بر جای گذاشته که می‌توان به قاچاق درخت بلوط، گونه بی‌ظنیر سنجاب، از بین رفتن پوشش مرتعی و ناپایداری خاک اشاره کرد. در کلام آخر، محیط زیست این سرزمین به برنامه نیاز دارد. برنامه‌ریزی دقیق و جامع برای پنج‌جا سال آینده بدون برنامه همه چیز در این خانه از بین خواهد رفت.

سختگوی دولت:

شایعات درباره افزایش نرخ بنزین را جدی نگیرید

سخنگوی دولت در پاسخ به پرسشی درباره طرح شایعاتی در زمینه افزایش قیمت بنزین در سال آینده و احتمال افزایش یارانه‌ها به موازات آن، اظهار کرد: شایعات را جدی نگیرید. در مورد یارانه‌ها هم هرکس شکایتی دارد سامانه مربوط به آن برای ثبت اعتراض و رسیدگی وجود دارد و به صورت ماهانه مواردی که باید حذف یا اضافه شود انجام می‌شود.

علی بهادری جهرمی در پاسخ به پرسشی درباره اقدام اروپایی‌ها در تعطیلی اینستکس گفت: اینستکس یک شرکت کاغذی و دورهمی و سرگرمی اروپایی بود تا از سرمدنگی خروج آمریکا از برجام رها شوند. آنها امروز باید پاسخگوی عملکرد مجموعه‌ای باشند که طرح و مجری آن بودند که روش اجرای آن به دوره ای باز می‌گشت که هنوز یول اختراع نشده بود و مبادله کالا به کالا صورت می‌گرفت.

— باشگاه خبرنگاران جوان —

عضو هیات علمی گروه جغرافیا دانشگاه فردوسی مشهد:

۴۵ درصد آبادی‌ها در معرض تخلیه‌اند

عضو هیات علمی گروه جغرافیا دانشگاه فردوسی مشهد با بیان اینکه بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ از ۶۲ هزار و ۲۸۴ آبادی دارای سکنه ۲۸ هزار و ۴۲۷ آبادی یعنی ۴۵.۶ درصد در معرض تخلیه هستند، گفت: جمعیت این آبادی‌ها کمتر از ۱۰۰ نفر یا ۲۰ خانوار است و ۴.۶۸ درصد از جمعیت روستایی کشور را به خود اختصاص می‌دهند.

تخلیه روستاها از جمعیت یکی از مهمترین چالش‌های کشور در چند دهه اخیر بوده است. برخی از کارشناسان این اتفاق را نتیجه سیاست‌های تمرکزگرایی در توسعه صنعتی می‌دانند و برخی دیگر به عواملی چون خشکسالی و سیاست‌های ناکارآمدی در بخش توسعه روستایی اشاره می‌کنند.

مریم قاسمی، عضو هیات علمی گروه جغرافیا دانشگاه فردوسی مشهد، دراین‌باره به «ایسنا»گفت:کاهش جمعیت روستایی طی دهه‌های اخیر پدیده‌ای جهانی است. در سال ۱۹۵۰ حدود ۷۰ درصد جمعیت دنیا روستائینشین بوده که این رقم در سال ۲۰۰۰ به ۵۳ درصد و در سال ۲۰۲۱ به ۴۴ درصد یعنی بیش از ۲ میلیارد و ۴۰۰ میلیون نفر کاهش یافته است.

به گفته او این نسبت در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه یکسان نبوده به طوری که در سال ۲۰۲۱ حدود ۱۹ درصد جمعیت روستائین در کشورهای توسعه‌یافته و ۸۱ درصد در کشورهای در حال توسعه ساکن بوده‌اند. برآورد شده در سال ۲۰۳۰ حدود ۹۴ درصد جمعیت روستائین در کشورهای در حال توسعه ساکن باشند.

این استاد دانشگاه ادامه داد: برآوردهای سازمان ملل متحد نشان می‌دهد که به دلیل تاووم فرایند شهرنشینی یا مهاجرت روستائیان به شهرها تا سال ۲۰۵۰ حدود ۲.۵ میلیارد نفر دیگر به جمعیت مناطق شهری اضافه شود که حدود ۹۰ درصد این افزایش در آسیا و آفریقا اتفاق خواهد افتاد. در سال ۲۰۲۱، ۴۴ درصد جمعیت قاره آسیا روستائینشین بوده‌اند.

تخلیه شده طی قرن‌های متمادی، مکانی برای زندگی و تولید بوده‌اند اما طی دهه‌های اخیر این نقاط به نواحی کم‌توان و ناپایدار به لحاظ جمعیتی تبدیل شده‌اند.

📌 همواره بیش از یک‌سوم آبادی‌های کشور خالی از سکنه بوده‌اند

او با بیان اینکه منظور از تخلیه آبادی کاهش شدید جمعیت نواحی روستایی است به طوری که این نقاط از جمعیت تهی شوند، عنوان کرد: ترکیب مهاجرت، مرگ‌ومیر بالا و باروری پایین در نهایت منجر به تخلیه اغلب آبادی‌های کشور شده است. در سرشماری‌های سال‌های ۱۳۶۵ تا ۱۳۹۵ همواره بیش از یک‌سوم آبادی‌های کشور خالی از سکنه بوده‌اند. طی این دوره به ترتیب ۳۷.۱، ۴۵.۹ و ۳۰ درصد آبادی‌های کشور خالی از سکنه بوده‌اند. تخلیه جمعیت آبادی‌ها منعکس–کننده الگوهای چند دهه مهاجرت مداوم و اثرات ثانویه آن یعنی وقوع پیروی در محل و کاهش باروری است.

این استاد دانشگاه بیان کرد: آبادی‌های در معرض تخلیه آبادی‌هایی هستند که دارای نرخ رشد جمعیتی منفی بوده و اغلب دارای جمعیت کمتر از ۱۰۰ نفر هستند. بخش قابل توجهی از مجموع آبادی‌های کمتر از ۱۰۰ نفر یعنی بیش از ۵۰ درصد، کمتر از ۲۵ نفر جمعیت داشته‌اند که احتمال تخلیه این آبادی‌ها در آینده بیشتر خواهد بود. حدود یک‌سوم این آبادی‌ها مکان امرزعه هستند.

قاسمی ادامه داد: در سرشماری سال ۱۳۹۵ از ۶۲ هزار و ۲۸۴ آبادی دارای سکنه، ۲۸ هزار و ۴۲۷ آبادی یعنی ۴۵.۶ درصد در معرض تخلیه هستند. جمعیت این آبادی‌ها کمتر از ۱۰۰ نفر یا ۲۰ خانوار است و ۴.۶۸ درصد از جمعیت روستایی کشور را به خود اختصاص می‌دهند. از این تعداد ۱۴ هزار و ۲۷ آبادی کمتر از ۲۵ نفر جمعیت داشته‌اند. در سال ۱۳۸۵ از مجموع ۶۳ هزار و ۹۰۴ آبادی تعداد ۲۸ هزار و ۲۷۹ آبادی یعنی ۴۴.۲ درصد، کمتر از ۱۰۰ نفر جمعیت داشته‌اند. این آبادی‌ها است، روستاها کانون اصلی تولید مواد غذایی محسوب می‌شوند.

📌 پیامدهای خالی از سکنه شدن آبادی‌ها

قاسمی با اشاره به اینکه بر اساس آخرین سرشماری، ۶۲ هزار و ۲۸۴ آبادی دارای سکنه در کشور وجود دارد، تصریح کرد: این آبادی‌ها با بهره‌برداری بپینه و حفاظت از منابع محدود آب و خاک، به‌عنوان یک واحد تولید محسوب می‌شوند و خالی از سکنه شدن هریک از آنها به معنی تعطیلی یک واحد تولیدی است. با تعطیلی هر واحد تولیدی جمعیت تولیدکننده دارای شغل و مسکن به جمعیت مصرف‌کننده فاقد شغل و مسکن در حاشیه شهرها تبدیل می‌شوند. بر اساس نتایج عمومی سرشماری ۱۳۹۵ از مجموع ۹۷ هزار و ۵۳۸ آبادی در کشور تعداد ۳۵ هزار و ۲۵۴ آبادی یعنی بیش از یک‌سوم خالی از سکنه بوده‌اند.

عضو هیات علمی گروه جغرافیا دانشگاه فردوسی مشهد گفت: آبادی‌های کشور نه کشور و تبدیل جمعیت تولیدکننده دارای شغل و مسکن به جمعیت فاقد شغل و مسکن در حاشیه شهرها است. باید این آبادی‌ها به طور رسمی در برنامه‌های توسعه روستایی دیده شود.

سختگوی قوه قضاییه مطرح کرد:

صدور رای غیرقضعی پرونده هواپیمای اوکراینی تا پایان سال

سخنگوی قوه قضائیه درباره پرونده هواپیمای اوکراینی گفت: «بسیست جلسه دادگاه در رسیدگی به اتهامات متهمان تشکیل شده است و ریاست دادگاه و هیات دادگاه وقت کامل گذاشته شده‌اند و با دقت و طرافت به موضوع رسیدگی شده است و بعد از برگزاری جلسات ختم دادرسی اعلام شد و مبادرت به انشای رای شد. بر اساس آخرین اطلاعات ان‌شاءالله قبل از سال رای صادر می‌شود و این رای قابلیت اعتراض دارد و در مرجع بالاتر قابلیت طرح دارد و می‌تواند مورد رسیدگی واقع شود.»

به گزارش ایرنا، مسعود ستایشی ادامه داد: «وقت رسیدگی به پرونده برای فروردین ۱۴۰۲ است. قرار تأمین قانونی برای متهمان صادر شده و با تودیع وثیقه آزاد هستند.» او همچنین درباره آمار کسانی که مورد عفو اخیر رهبری قرار گرفته‌اند، گفت: «کل این افراد ۸۲ هزار نفرند؛ البته دو دسته‌اند؛ برخی متهمان و محکومان اغتشاشات اخیر و برخی محکومان سال‌های قبل که ۲۲ هزار نفر مربوط به این ۲۲ هزار نفر در زندان بوده‌اند بلکه برخی قبلا با قید تعهد آزاد شده بودند و عفو به آنها، زوال سابقه می‌دهد و از تعقیب کفبری معاف می‌شوند. ۶۰ هزار نفر باقی ماندند که از این تعداد ۲۵ هزار نفر آزاد شدند. ۳۴ هزار نفر مشمول تخفیف شدند؛ یعنی عفو گرفته‌اند اما مشمول تخفیف شده است.» ستایشی در مورد مرضی زندانیان برای سال

نو گفت: «دستورالعمل مرضی صادر می‌شود. من قبل از امر رئیس قوه قضائیه نمی‌توانم چیزی بگویم اما باید بگویم ایشان به مسائلی که روان مردم را پریشان می‌کند بسیار حساس هستند. کسانی که تجاوز، خشونت و اعمالی از این دست داشتند شامل مرضی نمی‌شوند.» سخنگوی قوه قضائیه در پاسخ به سوالی درباره اعلام جرم درباره ۳ رسانه و آزر منصوری، رضا کیانیان و صادق زیباکلام گفت: «در ارتباط با افرادی که نام برده شد، نسبت به آقای کیانیان باید بگویم،م‌الع‌الع‌الع که مشاهده می‌کنیم برخی از افراد نشر اکاذیب می‌کنند و بارها هم عنوان می‌کنیم افراد رعایت کنند، پرونده ایشان در مرحله تحقیقات مقدماتی در شعبه دادرسی عمومی تهران در حال رسیدگی است و اتهام ایشان نشر اکاذیب است. در خصوص خانم منصوری و آقای زیبا کلام باید بگویم قرار جلب به دادرسی صادر و پرونده به دادگاه کفبری ۲ ارسال شده است. اتهام این افراد تشویش افکار عمومی و فعالیت تبلیغی علیه نظام است که قرار منع تعقیب صادر شده است.» او افزود: «همچنین باید بگویم سه روزنامه هم در روزهای اخیر اقداماتی انجام داده‌اند که واقعا قابل دفاع نیست و پروندهشان در دادسرا

در حال رسیدگی است.» ستایشی همچنین در پاسخ به سوالی درباره آخرین وضعیت پرونده آتش‌سوزی در زندان اوین گفت: «این پرونده ۴۰ متهم دارد. تحقیقات به لحاظ اهمیت پرونده ادامه دارد و تا یک ماه آینده قرار نهایی صادر خواهد شد و سپس به دادگاه صالح ارسال می‌شود.» او در پاسخ به سوالی مبنی بر اینکه فرد مورد اشاره عضو کدام نهاد بوده است؟ گفت: «این فرد عضو فراجا نبوده است. در ارتباط با آن خانم چیزی که دلالت بر تشکیل پرونده باشد، تاکنون به ما نرسیده است.» سخنگوی قوه قضائیه درباره ماجرای مسومیت مدراس گفت: «بابتا بهتر است از کلمه بدحالی به جای مسومیت استفاده کنیم. در استان فارس ۸ نفر بازداشت شدند و مرتبطین احتمالی هم تحقیقات در مورد آنها انجام و نتایج اعلام می‌شود. قوه قضائیه هیچ مسامحه‌ای با سر حلقه‌های احتمالی این موضوع نخواهد داشت و با برهم زندگان امنیت روان مردم کامل‌گسای که مواد مرتبط با این مسئله را تهیه می‌کنند یا قاطعیت برخورد و اشد مجازات بر اساس تصمیم دادگاه خواهند داشت. مسومیت یک چیزی است که باید عوارض آن مشخص باشد. آزمایشگاه‌های تخصصی و سم‌شناسی مشخص می‌کنند که مسومیت است یا نه؛ تا الان گزارش یا یافته علمی مبنی بر مسومیت نداشته‌ایم.»

شکنان ماه رمضان برخورد قانونی نموده و آنان را به مراجع قضائی مربوط معرفی نمایند. نظر به اینکه برخی از فرصت‌طلبان وسوسه‌جویان با استفاده از تعطیلات نوروزی و تعطیلی ادارات و سازمان‌های ذیربط، اقدامات غیرقانونی و مجرمانه‌ای را در جهت تغییر کاربری اراضی، تعرض به اموال عمومی، منابع طبیعی، اراضی ملی و کشاورزی، مناطق ییلاقی و باغی، سواحل دریاها و رودخانه‌ها، محیط زیست و بیت‌المال مرتکب می‌شوند، مقرر می‌دارد: اولاً با مسئولین سازمان‌های مرتبط هماهنگی کامل صورت گیرد تا در ایام تعطیل نسبت به صیانت از حقوق عمومی و اراضی و منابع ملی فعالیت مضاعفی داشته و از هرگونه تخلفی مناهعت به عمل آورند و در صورت تعرض و ارتکاب جرائم در این حوزه‌ها بلافاصله مراتب را به دادستان و ضابطان مربوط گزارش کنند. ثانیاً؛ شخص دادستان و قضات کشیک به موارد اعلامی با فوریت رسیدگی و با استفاده از اختیارات قانونی دستورات لازم قضائی را صادر نموده و بر حسن اجرای آن نظارت دقیق و برخط داشته باشند.»

دادستانی کل کشور نسبت به احتمال برخی تخلفات نیز هشدار داد: «نظر به اینکه در تعطیلات نوروزی که معمولاً همراه با کاهش نظارت بر برخی از غذاخوری‌ها و دیگر مراکز توزیع مواد غذایی و آشامیدنی و مایحتاج عمومی است، عده‌ای سودجو مبادرت به عرضه اقلام غیربهداشتی و مضر به سلامت و بهداشت عمومی کرده و یا با قیمت‌های

دادستانی کل کشور بخشنامه داد:

برخورد با «اعمال مجرمانه و حرمت‌شکنی» ماه رمضان

مجرمین و سارقین با سابقه و اخلاق کتندگان امنیت جامعه انجام می‌گیرد، ترتیبی اتخاذ شود که (الف) چنانچه افراد مذکور در زندان هستند، به آنان مرخصی داده نشود.

ب) در صورت آزاد بودن، در اجرای دستورالعمل کنترل مجرمان حرفه‌ای و سابقه‌دار، فهرست مشخصات آنان و سایر مجرمین خطرناک در اختیار ضابطان خصوصاً فراجا قرار داده شود تا به‌صورت نظاممند بر رفتار آنان نظارت و نتیجه را به دادستان عمومی و انقلاب حوزه قضائی اعلام نمایند.»

بخش دیگری از این اطلاعیه که از سوی دادستان کل کشور منتشر شده است می‌گوید: «با توجه به تقارن تعطیلات نوروزی با ماه مبارک رمضان و افزایش سفرها و لزوم ایجاد تسهیلات سفر برای مسافرانی که معذور از روزه‌داری هستند از یک سو؛ و ضرورت حفظ حرمت ماه مبارک رمضان جلوگیری از روزه‌خواری در ملأ عام، از سوی دیگر لازم است مسئولین مربوط با همکاری فراجا، اماکن ویژه یا مهمان‌پذیر و غذاخوری‌هایی را داخل شهرها با پوشش مناسبی که مانع از نظاهر باشد، برای مسافران محترم آماده و معرفی کند. با این ترتیب ضابطان ضمن مناهعت از روزه‌خواری علنی، با متجاهرین و حرمت

^[1] سخنگوی قوه قضاییه مطرح کرد:
بسیست جلسه دادگاه در رسیدگی به اتهامات متهمان تشکیل شده است و ریاست دادگاه وقت کامل گذاشته شده‌اند و با دقت و طرافت به موضوع رسیدگی شده است و بعد از برگزاری جلسات ختم دادرسی اعلام شد و مبادرت به انشای رای شد
بر اساس آخرین اطلاعات ان‌شاءالله قبل از سال رای صادر می‌شود و این رای قابلیت اعتراض دارد و در مرجع بالاتر قابلیت طرح دارد و می‌تواند مورد رسیدگی واقع شود
به گزارش ایرنا، مسعود ستایشی ادامه داد: وقت رسیدگی به پرونده برای فروردین ۱۴۰۲ است
قرار تأمین قانونی برای متهمان صادر شده و با تودیع وثیقه آزاد هستند
او همچنین درباره آمار کسانی که مورد عفو اخیر رهبری قرار گرفته‌اند، گفت: کل این افراد ۸۲ هزار نفرند؛ البته دو دسته‌اند؛ برخی متهمان و محکومان اغتشاشات اخیر و برخی محکومان سال‌های قبل که ۲۲ هزار نفر مربوط به این ۲۲ هزار نفر در زندان بوده‌اند بلکه برخی قبلا با قید تعهد آزاد شده بودند و عفو به آنها، زوال سابقه می‌دهد و از تعقیب کفبری معاف می‌شوند
۶۰ هزار نفر باقی ماندند که از این تعداد ۲۵ هزار نفر آزاد شدند
۳۴ هزار نفر مشمول تخفیف شدند؛ یعنی عفو گرفته‌اند اما مشمول تخفیف شده است
ستایشی در مورد مرضی زندانیان برای سال نو گفت: دستورالعمل مرضی صادر می‌شود
من قبل از امر رئیس قوه قضائیه نمی‌توانم چیزی بگویم اما باید بگویم ایشان به مسائلی که روان مردم را پریشان می‌کند بسیار حساس هستند
کسانی که تجاوز، خشونت و اعمالی از این دست داشتند شامل مرضی نمی‌شوند
سخنگوی قوه قضائیه در پاسخ به سوالی درباره اعلام جرم درباره ۳ رسانه و آزر منصوری، رضا کیانیان و صادق زیباکلام گفت: در ارتباط با افرادی که نام برده شد، نسبت به آقای کیانیان باید بگویم،م‌الع‌الع‌الع که مشاهده می‌کنیم برخی از افراد نشر اکاذیب می‌کنند و بارها هم عنوان می‌کنیم افراد رعایت کنند، پرونده ایشان در مرحله تحقیقات مقدماتی در شعبه دادرسی عمومی تهران در حال رسیدگی است و اتهام ایشان نشر اکاذیب است
در خصوص خانم منصوری و آقای زیبا کلام باید بگویم قرار جلب به دادرسی صادر و پرونده به دادگاه کفبری ۲ ارسال شده است
اتهام این افراد تشویش افکار عمومی و فعالیت تبلیغی علیه نظام است که قرار منع تعقیب صادر شده است
او افزود: همچنین باید بگویم سه روزنامه هم در روزهای اخیر اقداماتی انجام داده‌اند که واقعا قابل دفاع نیست و پروندهشان در دادسرا در حال رسیدگی است
ستایشی همچنین در پاسخ به سوالی درباره آخرین وضعیت پرونده آتش‌سوزی در زندان اوین گفت: این پرونده ۴۰ متهم دارد
تحقیقات به لحاظ اهمیت پرونده ادامه دارد و تا یک ماه آینده قرار نهایی صادر خواهد شد و سپس به دادگاه صالح ارسال می‌شود
او در پاسخ به سوالی مبنی بر اینکه فرد مورد اشاره عضو کدام نهاد بوده است؟ گفت: این فرد عضو فراجا نبوده است
در ارتباط با آن خانم چیزی که دلالت بر تشکیل پرونده باشد، تاکنون به ما نرسیده است
سخنگوی قوه قضائیه درباره ماجرای مسومیت مدراس گفت: بابتا بهتر است از کلمه بدحالی به جای مسومیت استفاده کنیم
در استان فارس ۸ نفر بازداشت شدند و مرتبطین احتمالی هم تحقیقات در مورد آنها انجام و نتایج اعلام می‌شود
قوه قضائیه هیچ مسامحه‌ای با سر حلقه‌های احتمالی این موضوع نخواهد داشت و با برهم زندگان امنیت روان مردم کامل‌گسای که مواد مرتبط با این مسئله را تهیه می‌کنند یا قاطعیت برخورد و اشد مجازات بر اساس تصمیم دادگاه خواهند داشت
مسومیت یک چیزی است که باید عوارض آن مشخص باشد
آزمایشگاه‌های تخصصی و سم‌شناسی مشخص می‌کنند که مسومیت است یا نه؛ تا الان گزارش یا یافته علمی مبنی بر مسومیت نداشته‌ایم

^[2] سخنگوی قوه قضاییه مطرح کرد:
بسیست جلسه دادگاه در رسیدگی به اتهامات متهمان تشکیل شده است و ریاست دادگاه وقت کامل گذاشته شده‌اند و با دقت و طرافت به موضوع رسیدگی شده است و بعد از برگزاری جلسات ختم دادرسی اعلام شد و مبادرت به انشای رای شد
بر اساس آخرین اطلاعات ان‌شاءالله قبل از سال رای صادر می‌شود و این رای قابلیت اعتراض دارد و در مرجع بالاتر قابلیت طرح دارد و می‌تواند مورد رسیدگی واقع شود
به گزارش ایرنا، مسعود ستایشی ادامه داد: وقت رسیدگی به پرونده برای فروردین ۱۴۰۲ است
قرار تأمین قانونی برای متهمان صادر شده و با تودیع وثیقه آزاد هستند
او همچنین درباره آمار کسانی که مورد عفو اخیر رهبری قرار گرفته‌اند، گفت: کل این افراد ۸۲ هزار نفرند؛ البته دو دسته‌اند؛ برخی متهمان و محکومان اغتشاشات اخیر و برخی محکومان سال‌های قبل که ۲۲ هزار نفر مربوط به این ۲۲ هزار نفر در زندان بوده‌اند بلکه برخی قبلا با قید تعهد آزاد شده بودند و عفو به آنها، زوال سابقه می‌دهد و از تعقیب کفبری معاف می‌شوند
۶۰ هزار نفر باقی ماندند که از این تعداد ۲۵ هزار نفر آزاد شدند
۳۴ هزار نفر مشمول تخفیف شدند؛ یعنی عفو گرفته‌اند اما مشمول تخفیف شده است
ستایشی در مورد مرضی زندانیان برای سال نو گفت: دستورالعمل مرضی صادر می‌شود
من قبل از امر رئیس قوه قضائیه نمی‌توانم چیزی بگویم اما باید بگویم ایشان به مسائلی که روان مردم را پریشان می‌کند بسیار حساس هستند
کسانی که تجاوز، خشونت و اعمالی از این دست داشتند شامل مرضی نمی‌شوند
سخنگوی قوه قضائیه در پاسخ به سوالی درباره اعلام جرم درباره ۳ رسانه و آزر منصوری، رضا کیانیان و صادق زیباکلام گفت: در ارتباط با افرادی که نام برده شد، نسبت به آقای کیانیان باید بگویم،م‌الع‌الع‌الع که مشاهده می‌کنیم برخی از افراد نشر اکاذیب می‌کنند و بارها هم عنوان می‌کنیم افراد رعایت کنند، پرونده ایشان در مرحله تحقیقات مقدماتی در شعبه دادرسی عمومی تهران در حال رسیدگی است و اتهام ایشان نشر اکاذیب است
در خصوص خانم منصوری و آقای زیبا کلام باید بگویم قرار جلب به دادرسی صادر و پرونده به دادگاه کفبری ۲ ارسال شده است
اتهام این افراد تشویش افکار عمومی و فعالیت تبلیغی علیه نظام است که قرار منع تعقیب صادر شده است
او افزود: همچنین باید بگویم سه روزنامه هم در روزهای اخیر اقداماتی انجام داده‌اند که واقعا قابل دفاع نیست و پروندهشان در دادسرا در حال رسیدگی است
ستایشی همچنین در پاسخ به سوالی درباره آخرین وضعیت پرونده آتش‌سوزی در زندان اوین گفت: این پرونده ۴۰ متهم دارد
تحقیقات به لحاظ اهمیت پرونده ادامه دارد و تا یک ماه آینده قرار نهایی صادر خواهد شد و سپس به دادگاه صالح ارسال می‌شود
او در پاسخ به سوالی مبنی بر اینکه فرد مورد اشاره عضو کدام نهاد بوده است؟ گفت: این فرد عضو فراجا نبوده است
در ارتباط با آن خانم چیزی که دلالت بر تشکیل پرونده باشد، تاکنون به ما نرسیده است
سخنگوی قوه قضائیه درباره ماجرای مسومیت مدراس گفت: بابتا بهتر است از کلمه بدحالی به جای مسومیت استفاده کنیم
در استان فارس ۸ نفر بازداشت شدند و مرتبطین احتمالی هم تحقیقات در مورد آنها انجام و نتایج اعلام می‌شود
قوه قضائیه هیچ مسامحه‌ای با سر حلقه‌های احتمالی این موضوع نخواهد داشت و با برهم زندگان امنیت روان مردم کامل‌گسای که مواد مرتبط با این مسئله را تهیه می‌کنند یا قاطعیت برخورد و اشد مجازات بر اساس تصمیم دادگاه خواهند داشت
مسومیت یک چیزی است که باید عوارض آن مشخص باشد
آزمایشگاه‌های تخصصی و سم‌شناسی مشخص می‌کنند که مسومیت است یا نه؛ تا الان گزارش یا یافته علمی مبنی بر مسومیت نداشته‌ایم

«پیام ما» در بیست و ششمین سالگرد روز جهانی حفاظت از رودخانه‌ها، گزارش می‌دهد

سیلاب بحران در رودهای ایران

مهدی فصیحی هرندی، پژوهشگر سیاست‌گذاری آب: حوضه زاینده‌رود، هیرمند و کارون با سرشاخه‌هایش بحرانی‌ترین رودخانه‌های ایرانند

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

بررسی وضعیت جنگلها و مراتع ایران در سالی که گذشت

جنگل زیبای افتاد

خشکسالی در سال ۱۴۰۱ سبب کاهش سه میلیون تنی تولید علوفه در مراتع کشور شد و از طرف دیگر گرانی گوشت،

به وسوسه افزایش چرای دام مجاز و غیرمجاز دامن زد

-مهرزاد

-۱۴۰۱

جنگل‌ها و مراتع کشور مشکلاتی دارند که همه ساله استمرار می‌یابد. از این رو هر ساله اندازه و توان این منابع کاهش پیدا می‌کند، فشار بر آنها افزایش می‌یابد و سرعت احیا و بازسازی آنها، بسیار کمتر از روند تخریب و فرسودگی‌شان می‌شود. آمارها و مشاهدات بیانگر این است که جمعیت روستاهای حوزه‌های جنگلی و مراتع ییلاقی به شدت افزایش یافته و فشار بیرونی برای جلوگیری از اجرای قوانین منابع طبیعی هم به آن دامن زده است.

مشکلات عمومی اقتصادی کشور، انوع بهره‌برداری غیرمجاز در بستر منابع طبیعی را دامن زده و انجام وظیفه برای محافظان و جنگلبانان را مشکل‌تر کرده است. به علاوه تضعیف سامانه‌های طبیعی به طیفان آفات و بیماری‌های گیاهی منجر شده است.

پرداختن دقیق به مسائل جنگل و مرتع کشور و بررسی نقش و سهم مدیریت آن از ظرفیت این نوشتار خارج بوده و نیازمند کار تیمی و فرصت طولانی‌تری است؛ آنچه در پی می‌آید تنها تریوری کوتاه بر تعدادی از اتفاقات سال ۱۴۰۱ در بخش جنگل‌ها و مراتع و تحلیل مختصری از عملکردهای مدیریت این بخش است.

۱- پتروشیمی میانکاله

سال ۱۴۰۱ برای منابع طبیعی با داستان پتروشیمی میانکاله آغاز شد. باز هم تکرار همان داستان همیشگی تغییر کاربری جنگل‌ها و مراتع به بهانه توسعه؛ این بار اما نوبت به مراتع روستای حسین آباد بهشهر و پروژه پتروشیمی میانکاله رسید. با آنکه با موافقت مقامات محلی و با در اختیار گرفتن عرصه مرتع کار پروژه با تسطیح عرصه و محصور کردن آن علاا آغاز شده بود؛ کنشگران منابع طبیعی و محیط زیست کارزار همه جانبه شدیدی را در رسانه‌ها به راه انداختند و به این ترتیب یک دو قطبی واقعی هم در جامعه و هم در دستگاه دولتی شکل گرفت. از آنجایی که این مراتع در چند کیلومتری پناهگاه حیات وحش میانکاله قرار دارند سازمان حفاظت محیط زیست با انگیزه بیشتری پا به میدان گذاشت و مخالفت صریح رئیس آن سازمان کفه ترازو را به سمت مخالفان پروژه پتروشیمی سنگین‌تر کرده و سرانجام سبب توقف فعالیت آن شد.

ادامه یادداشت از صفحه یک

زاگرس، مهجور در میان رسانه‌ها

نزدیک به شش میلیون هکتار، بدون پوشش کامل طرح مدیریت و بی‌برنامه را پیگیری کنند. توجه جامعه به زاگرس، می‌تواند مانع از تغییر کاربری و تصرف این جنگل‌ها برای کاربری‌های مختلف شود. رسانه و کنشگران مربوط به آب غیر قابل چشم‌پوشی است. دلیل این کم‌توجهی به زاگرس را می‌توان در ضعف سازمان منابع طبیعی در آگاهی‌افزایی جامعه نسبت به زاگرس از طریق برنامه-های آموزشی - ترویجی عمومی، توجه کمتر رسانه‌ها، کنشگران و دانشگاه جستجو کرد. در سالیان اخیر موضوع توقف بهره‌برداری در هیرکانی و نبود طرح برای مدیریت این جنگل‌ها، موضوع اصلی در حوزه کارشناسان، رسانه و کنشگران بوده است. اما زاگرس که از ابتدا وضعیتی مشابه به سردرگمی کنونی هیرکانی داشته، سهمی اندک از نگاه و توجه کنشگران و رسانه‌ها را داشته است. لازم است که افکار عمومی با حساسیت بیشتری، موضوعات مربوط به عرصه‌های با پهنای

جارسوق

برای جنگل‌های زاگرس ایجاد نشده است.

آیا نمایندگان کنونی اهالی زاگرس سرنوشت این تصمیمات را دنبال خواهند کرد؟

در مهر سال ۱۴۰۱ و از سوی معاون امور جنگل، تهیه و تدوین طرح جنگلداری اجتماعی و اجرای آن به طور آزمایشی اطلاع رسانی شد. بنا به آنچه اعلام شده در این طرح از مشارکت دانشگاهیان و مراکز تحقیقاتی استان‌ها استفاده شده و وعده اجرایی شدن آن به نیمه دوم سال آینده موکول شده است. در نقد این طرح در شبکه‌های اجتماعی بر ضرورت استفاده از متخصصان علوم اجتماعی تاکید شده که گویا در حد تعیین تسهیلمگر عملیاتی شده است. از دلایل تاخیر در عدم پیشرفت طرح به ناآرامی‌های شش ماهه دوم سال اشاره شده است.

۷- خیزش معدن‌کاوی

از جمله اخباری که انعکاس زیادی در جامعه منابع طبیعی و محیط زیست کشور داشت؛ خبر مزایده بیش از ۵۰۰۰ معدن در جنگل‌ها و مراتع کشور بود. متأسفانه کمتر مشاهده شده که معدن‌کاوان پس از بهره‌برداری از معدن به ترمیم و بازسازی طبیعت تخریب شده بپردازند یا در بهره‌برداری، اصولی را رعایت کنند که تخریب کمتری به همراه داشته باشد.

این موضوع البته فراتر از معدن‌کاوان است و نیازمند اقدامات آموزشی در دانشگاه‌ها و تدوین قوانین و مقررات مورد نیاز است. اما آنچه مشاهده می‌شود درجه تخریب طبیعت توسط معدن‌کاوی در ایران از حد تصور خارج است!

۸- مجوز تله‌کابین

در فقدان راهبرد و برنامه ملی جنگل، بسیاری از شهرهای شمال کشور متقاضی احداث تله‌کابین شده و گاه مانند تله‌کابین ناهارخوران گرگان اقدامات اولیه‌ای را نیز انجام داده‌اند؛ حتی اگر هیچ توجیه معقولی هم نداشته و از طرف متخصصان ارزیابی محیط زیستی نادرست اعلام شده باشد.

اما در سال ۱۴۰۱ و بالاخره پس از سال‌ها، پروژه تله‌کابین کبودول در علی‌آباد گرگان موفق به دریافت مجوزهای لازم شده است؛ تنها می‌توان آرزو کرد که کمترین تخریب در طول مسیر و به خصوص در مقصد و در روی یال زیبای هارون صورت گیرد.

۹- مرتع‌کاران

بخش مرتع در سال ۱۴۰۱ با وضعیت پیچیده‌ای روبه‌رو بوده است. از یک طرف خشکسالی سبب سه میلیون تن کاهش تولید علوفه در مراتع کشور شده و از طرف دیگر گرانی گوشت، به وسوسه افزایش چرای دام مجاز و غیرمجاز دامن زده است. کمبود تخصیص اعتبار در بخش دولتی دست آنان را در هرگونه اقدام اصلاحی در افزایش تولید و بالا بردن ظرفیت مراتع بست اما با این همه کارشناسان و مدیران بخش معتقدند که حتی در این شرایط هم عملکرد قابل قبولی داشته‌اند.

آنها در گزارش کار خود به بازنگری و اصلاح قرارداد طرح‌های معدنکاری؛ پیش‌بینی احداث سربند در مناطق عشایری؛ تهیه طرح‌های مرتعداری و احاله مدیریت آن؛ تمدید پروانه چرا؛ عملیات بیولوژیک و بیومکانیک؛ و مواردی از این دست اشاره کرده و شواهدی از مشارکت موفقیت‌آمیز دامداران در اصلاح و احیای مراتع برشمرده‌اند.

قطعاً ساز و کار قانونی برای امکان مشارکت واقعی دامداران توانمند در مدیریت بهینه مراتع گره‌گشا خواهد بود. بارش‌های نیمه دوم سال به حد نرمال بسیار نزدیک شده و امید است با بارش سیاست‌های واقع‌بینانه خشکسالی اعتباری و مالی نیز پایان یافته و این مانع هم از سر راه بخش جنگل و مرتع برداشته شود.

خبر

راهکارهای صادرات برق

به پاکستان

عضو کمیسیون انرژی اتاق ایران در تشریح آنچه برای صادرات برق ایران به پاکستان نیاز است، گفت: بخش خصوصی می‌تواند با استفاده از تجربه خود، روابط با پاکستان را توسعه دهد.

به گزارش اینلا؛ حمیدرضا صالحی، عضو کمیسیون انرژی اتاق ایران درباره همکاری برقی ایران و پاکستان و امکان تحقق برنامه‌های تدوین شده از سوی دو کشور بیان کرد: ظرفیت منصوبه برقی پاکستان بسیار پایین است و نسبت به ۲۰۰ میلیون جمعیتی که دارد ظرفیت نصب‌شده نیروگاهی این کشور خیلی پایین و حدود ۴۰ هزار مگاوات است، اما ایران با ۸۵ میلیون نفر جمعیت ۸۸ هزار مگاوات نیروگاه نصب‌شده دارد و این نشان می‌دهد که سرانه تولید برق در پاکستان پایین بوده و بنابراین نیازمند انرژی است و در این راستا بارها با هیئت‌های ایرانی به تفاهماتی رسیده‌اند.

او افزود؛ با خطوط و زیرساختی که اکنون موجود است ما حدود ۱۰۰ مگاوات به این کشور صادرات داریم. اینکه ایران بتواند ارتباط الکتریکی را با بازارهای مصرف منطقه مثل افغانستان و پاکستان و حتی تا هند تقویت کند، بسیار مطلوب است و از گذشته یکی از اهداف ما بوده است اما صادرات به پاکستان همواره با محدودیت‌هایی مواجه است. از جمله اینکه مثلاً در پروژه خط انتقال گاز ایران به پاکستان موسوم به خط

لوله صلح تا مرز پاکستان کشیده شد اما در طرف پاکستان اجرایی نشد و عنوان کردند که به دلیل موانعی که آمریکا اعمال کرده خط را احداث نکردند و این احتمال وجود دارد که در این پروژه نیز بدعهدی شود. در مورد برق هنوز پروژه خط انتقال گوادر و پروژه‌هایی که پیش‌بینی و طراحی شده بود؛ نهایی نشده و باید هم سرمایه‌گذاری کرد و هم اینکه دولت پاکستان در این قضیه جدی باشد.

عضو کمیسیون انرژی اتاق ایران گفت: به هر حال در ایران هم باید خطوط انتقال برق و گاز به کشورهای همسایه‌ای که به انرژی نیاز دارند کشیده شود و اتصالات برقی تکمیل شود؛ باید برنامه‌ریزی کنیم و با یک پلن ۱۰ تا ۲۰ ساله پروژه‌ها را جلو ببریم. بخش خصوصی ایران قبلاً در پاکستان پروژه خطوط و پست برق اجرا کرده و خوش‌نام است و اکنون هم می‌توانند انجام دهند. اگر دولت‌ها اجازه دهند صادرات هم توسط بخش خصوصی انجام شود مبلغ سرمایه‌گذاری که نیاز است را بخش خصوصی سرمایه‌گذاری می‌کند و از محل فروش قراردادی برق این منابع مستهلک و برگشت سرمایه انجام شود، اما متأسفانه سال‌ها است در این زمینه موفقیت نداشته‌یم. امیدواریم اقدام خوبی صورت گیرد.

او گفت: ما می‌توانیم پروژه‌های حاشیه‌ای و مرزی هم با پاکستان داشته باشیم و علاوه بر توسعه خطوط انتقال به روستاهای مرزی این کشور نیز برق تزریق کنیم. کنسرسیوم‌هایی که برای احداث خطوط برق تشکیل می‌شوند منابع را بیابوزند و پول را از محل فروش برق دریافت کنند.

صالحی در ادامه با بیان اینکه مشکلی که ما در پیک تابستان داریم همچنان وجود دارد، خاطرنشان کرد: در تابستان ظرفیت ۱۰۰ مگاوات صادرات به پاکستان به کمتر از ۳۰ مگاوات می‌رسد ولی اگر مسئله‌نام را در داخل کشور حل کنیم، می‌توانیم به تعهدات‌مان عمل کنیم. فصولی که مصرف‌مان پایین است در سطح تعهد صادرات خواهیم داشت و رسیدن به رقم ۴۰۰ مگاوات تبادل قابل تحقق خواهد بود.

او با بیان اینکه با توجه به چالش داخلی تولید و تامین برق نمی‌توانیم یک صادرکننده قوی برق باشیم، گفت: باید صنایع خود را بهینه کنیم و با توجه به اینکه دومی‌ند دارندند مخازن گاز دنیا هستیم تبدیل به برق و صادر کنیم و یا اینکه کنار بخش فارس و چابهار مختص صادرات به پاکستان نیروگاه احداث کنیم تا برق صادراتی به این کشور هم قطع نشود. در این راستا می‌توانیم کنسرسیوم ایجاد و نیروگاه احداث و کشور را از چالش‌ها ایزوله کنیم، این کار امنیت اقتصادی هم ایجاد می‌کند و سرمایه‌گذاران نیز در این پروژه‌ها راغب خواهند بود.

مطابق قراردادی که برای تبادل برق بین ایران و پاکستان روی خطوط ۱۳۲ کیلوولت به امضا رسید میزان مبادلات ۱۰۰ مگاوات افزایش و به ۲۰۰ مگاوات می‌رسد. این در حالی است که با اجرای فاز دوم و احداث ۷۰ کیلوولتر خط ۳۳۰ کیلوولت در پاکستان، توان انتقال نیرو بین دو کشور در آینده نزدیک به ۴۰۰ مگاوات ارتقا می‌یابد.

این گزارش حاکی است، پروژه تقویت ارتباط الکتریکی دو کشور از سال ۸۸ کلید خورد. در عین حال و در پی نشست وزرای نیرو، و انرژی دو کشور در تیر امسال، مجدد احیا و با اراده هر دو دولت طی ۹ ماه به نتیجه رسید.

گرفته است. مطالعه وابستگی‌های معیشتی به جنگل، بررسی دیدگاه جوامع محلی نسبت به کارکردهای جنگل‌های زاگرس و سیستم مدیریتی، تمایل مردم به مشارکت در برنامه-های مدیریت مشارکتی، موانع و مشوق-ها برای مشارکت مردم محلی در مدیریت، و دیگر مطالعات از این دست، می‌تواند در شناخت بهتر موضوعات اجتماعی اقتصادی زاگرس کمک کننده بوده و زمینه مدیریت مؤثرتر این عرصه‌ها را فراهم سازد. مطالعه این موضوعات نیازمند همکاری بین سازمان منابع طبیعی و گروه‌های آموزشی جنگل در منطقه زاگرس است.

زاگرس به عنوان پهناورترین عرصه جنگلی کشور، با بحران‌ها و چالش‌های متعددی مواجه است. با ادامه روند کنونی تخریب در زاگرس، پایداری حیات در بخش وسیعی از کشور به خطر خواهد افتاد. در این نوشتار برخی از چالش‌های موجود در زاگرس و پیش‌پش‌داتی برای برون رفت از وضعیت کنونی ارائه شد. اما می‌توان گام نخست و غیر از این شرایط را در توجه بیشتر سازمان منابع طبیعی، رسانه، دانشگاه و کنشگران این عرصه و همراهی جامعه دانست.

اخیر در پروژه‌های همچون پوشش مردمی بزرگاری برای احیای جنگل‌های زاگرس و اخیراً تهاکناری میلییاردی متمرکز بوده است که از نتیجه اقدامات پروژه نخست اطلاعاتی در دست نیست و پروژه متناخر نیز با انتقادات بیشمار همراه شده است. اقداماتی این چنین بدون تلاش برای رفع عوامل تخریب جنگل-های زاگرس، نه تنها منجر به احیا نخواهد شد، بلکه باعث ایجاد حساسیت در جوامع محلی و همچنین از بین بردن اعتماد فعالین و بخشی از جامعه محلی می‌شود که به احیای زاگرس از طریق این اقدامات، امید دارند. در مساله آتش‌سوزی که در سالیان اخیر تبدیل به بحرانی فراگیر در زاگرس شده است، برنامه جامع و مؤثری برای کاهش آتش‌سوزی‌های عمدی و سهوی وجود ندارد. عدم شفافیت در آمار آتش سوزی و گاهی عدم اطمینان به این آمارها، پژوهش در این باره را نیز با دشواری مواجه کرده است. در موضوع آفات، مواجه با پروانه برگزوار بلوط با انتقادات بی‌شمار همراه بود. در شرایط تغییر اقلیم، نیاز به تجدیدنظر در نگاه سنتی به جنگل‌ها وجود دارد. لازم است سازمان منابع طبیعی برنامه-هایی متناسب با شرایط تغییر اقلیم در زاگرس

طراحی و اجرا کند. از بعد علمی، در سالیان اخیر، اگرچه با رشد گروه‌های آموزشی جنگل در این منطقه، تحقیقات در زاگرس افزایش یافته است، اما پژوهش و تناسب موضوعات با نیازهای مدیریتی از دیگر مسائل مربوط به این ناحیه ریشی است که نیاز به توجه بیشتر دارد. در حالی که بخش اعظمی از مطالعات معطوف به مسایل فنی و اکولوژیکی است، موضوعات اجتماعی و اقتصادی در زاگرس کمتر مورد پژوهش قرار می‌گیرند. شاید بتوان موضوعات مربوط به تعامل انسان و جنگل را مهمترین مسائل زاگرس و نقطه ضعف در ساختار مدیریتی این جنگل‌ها دانست. با این حال در برنامه‌های سازمان منابع طبیعی، مسایل اجتماعی اقتصادی محدود به جمع‌آوری اطلاعات شده است. بی‌توجهی به تخصصی بودن ترویج و تسهیلمگری در موضوعات جنگل، ناکافی بودن آموزش جوامع محلی، ناموفق بودن در تبدیل زاگرس به یک مسئله ملی و برداشته‌های اشتباه از مشارکت و حضور ذینفعان در مدیریت جنگل‌های زاگرس، از مهمترین موارد ضعف قابل بیان در این زمینه است. در پژوهش‌های دانشگاهی نیز این زمینه مطالعاتی کمتر مورد بررسی قرار

عکس نوشت

گوزن زرد؛ طلای دشت ناز - پناهگاه حیات وحش دشت ناز ساری با وجود بیش از ۴۴۷ گونه گیاهی، در دل جنگل‌های هیرکانی و در قلب کوهستان بستری منحصربه‌فرد و استثنایی و پناهگاهی برای گونه‌های مختلف جانوری است. در حال حاضر حدود ۴۰ راس گوزن زرد در دشت ناز زندگی می‌کنند که تعداد آنها متغیر است. زاد و ولد سالیانه و طرح‌های انتقال گوزن‌ها به دیگر مناطق حفاظت‌شده ایران، عامل تغییر جمعیت گوزن زرد دشت ناز در ساری است. / عکس از مهدی محبی‌پور

عکس: میزان

تئاتر

میکائیل شهرستانی «باغ آلبالو»
را به صحنه می‌برد

میکائیل شهرستانی قصد دارد نمایش «باغ آلبالو» نوشته آنتوان چخوف را در تماشاخانه ایرانشهر روی صحنه بیاورد. به گزارش ایران تئاتر به نقل از ایسنا، میکائیل شهرستانی، کارگردان و مدرس تئاتر که مدت‌هاست آثار نمایشی را با هنرجویان خود اجرا می‌کند، برای تازه‌ترین پروژه اجرایی خود نمایشنامه «باغ آلبالو» اثر مشهور چخوف را در نظر گرفته است. او در گفت‌وگویی خبری می‌دهد که این نمایش را از اواخر فروردین‌ماه در تالار دکتر ناظرزاده تماشاخانه ایرانشهر اجرا خواهد کرد. نمایشنامه «باغ آلبالو» از مشهورترین آثار چخوف است که تاکنون با کارگردانی هنرمندان گوناگونی روی صحنه رفته و بسیاری از بازیگران شناخته شده تئاتر در آن به ایفای نقش پرداخته‌اند.

فیلم کوتاه

حضور «چپ‌دست» در یک جشنواره یونانی

فیلم کوتاه «چپ‌دست» به نویسندگی و کارگردانی نسرین محمدپور و تهیه‌کنندگی فریبا عرب به بخش رقابتی جشنواره «positively Different short film» کشور یونان راه یافت. به گزارش سینماسیمنا، این جشنواره فیلم کوتاه با هدف ایجاد بستری برای نمایش آثار مرتبط با تفکرات قومیتی، نژادها، موضوعات جنسیتی و تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی، در این دوره میزبان ۳۷ اثر از ۱۷ کشور است. ویژگی حائز اهمیت آثار انتخابی، پرداختن به موضوعاتی است که به درک تفاوت‌های ارزشی فرهنگی و خلق دنیای بهتر کمک می‌کند. فیلم کوتاه «چپ‌دست» پیش از این علاوه بر حضور در جشنواره‌های معتبر خارجی، از بیست و چهارمین دوره جشنواره فیلم زنان سئول (در بخش رقابت آسیایی) و جشنواره Gobeklitepe international ترکیه (جایزه ویژه تماشاگران) را دریافت کرده است.

کتاب نامه

دارم امید عاطفتی از جناب دوست
کردم جنایتی و امیدم به عفو اوست

دائم که بگذرد ز سر جرم من که او
گر چه پرپوش است ولیکن فرشته‌خوست

چندان گریستمیم که هر کس که برگذشت
در اشک ما چو دید روان گفت کاین چه جوست؟

هیچ است آن دهان و نبینم از او نشان
موی است آن میان و ندانم که آن چه پوست

دارم عجب ز نقش خیالیش که چون نرفت
از دیدم‌ها که دم به دم کاش شست‌وشوست

بی‌گفت‌وگویی زلف تو دل را همی‌کشد
با زلف دلکش تو که را روی‌گفت‌وگوست؟

عمریست تا ز زلف تو بویی شنیده‌ام
زان بوی در مشام دل من هنوز پوست

حافظ بد است حال پریشان تو، ولی
بر بوی زلف یار پریشانت نکوست

حافظ

قفسه

روایت و روایتگری در سینما

کامل و دقیق بر روایت فیلم در سراسر تاریخ سینما و تمام جهان، سرچشمه‌های معاصر می‌رود؛ مسئله روایت‌های فمینیستی و فیلم‌سازان زن (فصل پنج، با بررسی نمونه‌های دختر گمشده و اورلاندو)؛ اهمیت پایدار سینمای هنری به‌عنوان نوع خاصی از فیلم با مخاطبانی محدود (فصل شش، با بررسی نمونه‌های آلیس در شهرها و اینلند امپایر)؛ ظهور شیوه متمایزی از داستان‌گویی که متکی بر روایتگری غیرقابل‌اعتماد و پیرنگ‌های پازل‌وار است (فصل هفت، با بررسی نمونه‌های فقط یک بار زندگی می‌کنید، وحشت‌صحنه، اثر پروانه‌ای)؛ و رشد گروهی کوچک از فیلم‌ها که تحت‌تأثیر منطق بازی‌های ویدیویی هستند (فصل هشت)؛ این مطالعات موردی مشخص نشان می‌دهند که چگونه می‌توان هر شکلی از فیلم‌سازی را از منظر داستان‌گویی شناسایی و تحلیل کرد.

کتاب «روایت و روایتگری در سینما» از مجموعه شورت‌کاتز انتشارات دانشگاه کلمبیاست. «وارن باکلند»، نویسنده این کتاب، با تکیه بر این ایده که روایت و روایتگری عامل اصلی ساماندهی انواع فیلم‌هاست، نسبت و ارتباط روایت و سینما را بررسی می‌کند. این کتاب از دو بخش اصلی تشکیل شده است. بخش اول، با عنوان «مبانی»، با بحثی موجز درباره پیدایش روایت، روایتگری و عوامل روایی در سینمای آغازین شروع می‌شود و بعد، شرح می‌دهد که دستکاری فضا و زمان سینمایی چگونه می‌تواند تماشاگران را شیفته و مسحور جهان داستانی فیلم کند. در این بخش، که از چهار فصل تشکیل شده، «باکلند» ساختار روایی فیلم‌های هالیوود کلاسیک و معاصر را با ارجاع به نمونه‌هایی مثل آثار هیچ‌کاک و مجموعه فیلم‌های جیمز باند واکاوی می‌کند؛ برای بررسی و توضیح کارکرد روایتگری در سینما از موردکاوی فیلم‌هایی نظیر «دختر گمشده»، «تسخیرشده» و «پارک ژوراسیک» بهره می‌گیرد؛ و عناصری روایی مثل بیان و بازتاب‌دهی را با کمک مثال‌هایی از دو فیلم هتل بزرگ بوهایست و مارنی شرح می‌دهد. وارن باکلند در بخش دوم کتاب، با عنوان «گونه‌های داستان‌گویی»، مفاهیم معرفی شده در بخش نخست را به کار می‌گیرد و بسط می‌دهد تا شیوه‌های معینی از سینمای روایی را بررسی کند. این بخش به جای مروری

سینمای جهان

واکنش کاخ کرملین نسبت به اعطای جایزه اسکار

به مستند «ناوالنی»:

هالیوود سیاسی کردن کار خود دریغ نمی‌کند

کاخ «کرملین» نسبت به اعطای جایزه به مستندی درباره «الکسی ناولنی»، چهره مخالف دولت روسیه، واکنش نشان داد. به گزارش ایسنا به نقل از آت‌انوتی، کاخ «کرملین» اعلام کرد که اعطای جایزه اسکار به مستندی درباره «الکسی ناولنی» سیاستمدار مخالف روسی، نشان از سیاسی‌کاری هالیوود دارد. «دمتری پسکوف»، سخنگوی کرملین در یک کنفرانس مطبوعاتی به خبرنگاران گفت: «نمی‌توانیم کیفیت مستند را قضاوت کنیم، زیرا آن را تماشا نکردیم... بنابراین، احتمالاً گفتن چیزی غیرمنطقی خواهد بود. اگرچه فیلم را تماشا نکرده‌ام، به جرات می‌توانم بگویم که عنصر خاصی از سیاسی شدن موضوع در اینجا وجود دارد. هالیوود گاهی از سیاسی کردن کار خود دریغ نمی‌کند، بنابراین چنین اتفاقاتی رخ می‌دهد.»

چهره

نویسنده ژاپنی و برنده نوبل ادبیات درگذشت

«کازوئو اونوه»، یکی از نویسندگان بزرگ ژاپنی و برنده جایزه نوبل ادبیات، در سن ۸۸ سالگی از دنیا رفت. به گزارش ایسنا و به نقل از گاردین، آثار او که شامل داستان‌ها و مقالات می‌شد، به طیف گسترده‌ای از موضوعات از نظامی‌گری و خلع سلاح هسته‌ای گرفته تا بی‌گناهی و آسیب روانی می‌پرداخت. «اونوه» در قبال آن‌چه به‌عنوان شکست‌های کشورش می‌شمرد، به قهرمانی جسور برای افرادی تبدیل شد که شنیده نمی‌شوند. این نویسنده ژاپنی از سوی برخی از ژاپنی‌ها به‌عنوان یک نویسنده آشکارا غربی تلقی و اغلب سبک او به «ولیم فاکت» تشبیه می‌شود. بسیاری از داستان‌ها و مقالات این نویسنده در

درک دلسوزانه اشاره داشت. «کازوئو اونوه» درگذشت. «کازوئو اونوه» در سال ۱۹۳۵ میلادی در روستای دورافتاده‌ای واقع در «شیکوکو» متولد شد و پنجمین نفر از هفت فرزند خانواده بود، با داستان‌های محلی مادر بزرگ و مادرش بزرگ شد. زمانی که پدر «اونوه» در سال ۱۹۴۴ در جنگ جهانی دوم کشته شد، مادرش آموزش دادن به او با کتاب‌هایی از جمله «ماجراهای هاکلیبری فین» را آغاز کرد. این نویسنده در سال ۱۹۶۰ میلادی ازدواج کرد و سه سال بعد شاهد تولد «هیکاری»، نخستین فرزندش بود که با عارضه مغزی متولد شد. هیکاری در نهایت به یک موسیقیدان موفق تبدیل شد. «اونوه» داستان چندین پدر با پسران معلول را در کتاب‌هایی مانند «یک موضوع شخصی»، «فریاد خاموش» و «یک زندگی آرام» نوشت که توسط «جووزو ایتامی» با موسیقی بر اساس ساخته‌های هیکاری برای سینما اقتباس شد. در سال ۱۹۹۵، او یک مجموعه مقاله پرفروش به نام «خانواده شفابخش» نوشت که در آن هیکاری را به خاطر آموزش قدرت شفابخش هنر به او تحسین کرد. «اونوه» در سال ۱۹۹۴ میلادی برنده جایزه نوبل ادبیات شد و تا دهه هفتم زندگی‌اش همچنان به نویسندگی ادامه داد. او آخرین کتابش را در سال ۲۰۱۳ روانه بازار کرد.

ادبیات و کتاب

انتشار پنج نمایشنامه از مجموعه صحنه کاغذی

ماهان» نوشته محمد مساوات و «وازریک مرده است» نوشته صحرا رضانیان با نقدهایی از امید طاهری، محسن عظیمی، مسعود توکلی و حسین رسولی به همراه خود زندگی‌نامه‌نوشت (تئویوگرافی) و تئاترشناسی هر یک از این نمایش‌نامه‌نویسان در انتهای کتاب و با ویراستاری پریسا سعیدزاده و منیره فریدی به زیور طبع آراسته شده و به بازار نشر راه‌یافته است. این کتاب‌ها در این مجموعه با طراحی جلد و بونامه‌های سینما افشار هر یک با شمارگان ۵۰۰ جلد و به قیمت‌های ۴۵۰۰۰، ۵۵۰۰۰ و ۶۰۰۰۰ تومان در دسترس علاقه‌مندان ادبیات نمایشی و تئاتر قرار گرفته است. قرار است در سری دوم صحنه کاغذی، نمایشنامه‌های «عیسی» نوشته حمیدرضا نعیمی، «فریدون کتا» نوشته محمد میرعلی‌اکبری، «یخ کف دست بخار می‌شود» نوشته ابراهیم پشت‌کوهی، «هالی کاله» نوشته پیام لاریان و «سویچ» نوشته علی محمدرحیمی تا اردیبهشت‌ماه سال هزار و چهارصد و دو توسط نشر مهرگان خرد منتشر شود.

پنج نمایشنامه سری نخست مجموعه صحنه کاغذی در نشر مهرگان خرد زیر نظر بهزاد صدیقی منتشر شد. به گزارش هنرآنلاین به نقل از روابط عمومی مؤسسه افرا مانا، در سری نخست مجموعه